

Knut Lundby (red.) *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflicts in Scandinavia*. Berlin/Boston: De Gruyter, 2018 (355 sider). Open Access.

Anmeldt av Margrethe Løøv

De siste drøye ti årene har teorien om at det foregår en medialisering (eng: mediatization) av religion fått mye oppmerksomhet blant forskere på religion og media. Kort oppsummert går teorien ut på at religion blir formet gjennom media og i økende grad er blitt preget av medias representasjonsformer. Med sitt fokus på hvordan religion påvirkes av, og påvirker, andre sektorer i kultur og samfunn, kan medialiseringsteori ses som en del av den kulturorienterte dreiningen innenfor religionsforskningen. Dette gjenspeiles også i det tette interdisiplinære samarbeidet på forskningen om forholdet mellom religion og media.

Flere av forfatterne av *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflict in Scandinavia* er nettopp forskere som har vært med på å drive forskningen på religion og media framover. Boka springer ut av det NFR-støttede prosjektet «Engaging with Conflicts in Mediatized Religious Environments. A comparative Scandinavian Study» (CoMRel), og flesteparten av forfatterne har vært tilknyttet dette prosjektet. I tillegg inneholder boka bidrag fra kjente forskere på feltet, inkludert Birgit Meyer, Marie Gillespie og Lynn Schofield Clark. Som tittelen antyder, er bokas empiriske fokus først og fremst forholdet mellom religion, konflikt og media i en skandinavisk kontekst. Som helhet kan denne boka leses som et prosjekt med to hovedmål: For det første ønsker forskerne å belyse hvilken rolle media spiller i konkrete tilfeller av konflikt som involverer religion i Skandinavia. For det andre forsøker forfatterne å bidra til den videre utviklingen av medialiseringsteori. Mens tidlig medialiseringsteori i liten grad tok høyde for religiøs mangfold og nye medier, forsøker forskerne bak denne boka å utforske kompleksiteten i forholdet mellom religion og media.

Boka er delt inn i tre hoveddeler. Den første legger frem noen overordnede teoretiske perspektiver, og tar for seg særtrekk knyttet til

religion og media i Skandinavia på populasjonsnivå. Første kapittel introduserer særtrekk knyttet til samfunnsorganisering, økonomi og religiøs sammensetning i Skandinavia, med særlig vekt på endring og konflikt. Andre kapittel presenterer resultatene av en spørreundersøkelse om tro, holdninger og praksis knyttet til egen og andres religion i de skandinaviske landene. Tallmaterialet er hentet fra en egen spørreundersøkelse som ble utført i regi av CoMRel-prosjektet. Undersøkelsen utgjør et solid empirisk grunnlag for analysene, og bringer verdifullt tallmateriale til torgs. Det mangler imidlertid en tydeligere kontekstualisering og diskusjon av dette tallmaterialet i forhold til andre religionsundersøkelser som World Values Survey (WVS) og International Social Survey Programme (ISSP), som dekker flere av de samme temaene. De påfølgende kapitlene (3, 4 og 5) legger fram overordnede perspektiver på media og religiøs konflikt. Boka blir dermed ganske teoritung i akterenden. I og med at forfatterne her ønsker å bidra til medialiseringsteori på et mer overordnet nivå, er det like fullt viktig at de rådende teoriene på feltet blir grundig behandlet.

Bokas andre hoveddel: «Controversies» er mer empirisk orientert, og tar for seg kringkastingsmedier, lokale settinger og videregående skole. Hvert av disse undertemaene rommer flere artikler. Som helhet viser dette til en imponerende bredde, samtidig som bidragsyterne forholder seg til et felles, overordnet tema. De enkelte forfatterne tar for seg forholdet mellom religion og media med utgangspunkt i ulike fagtradisjoner (bl.a. antropologi, sosiologi, medie- og religionsvitenskap). De har ulike metodiske innfallsvinkler som inkluderer en kvantitativ undersøkelse og bruk av survey-data, deltakende observasjon både på nett og IRL, samt analyse av mediamateriale i tekst, lyd og/eller bilde. Materialet er hentet fra ulike settinger, inkludert klasserom, nasjonale kringkastingsmedier og sosiale medier. Som helhet belyser *Contesting Religion* et bredt spektrum av måter religion og media kan prege hverandre på. De individuelle bidragene er grundig forankret i original, empirisk forskning, samtidig som de holder et høyt teoretisk nivå. Noe av det mest oppsiktsvekkende med antologien som helhet er hvordan den nettopp viser hvor sterkt media preger religion i Skandinavia i dag.

Bidragene viser til en dyptgripende medialisering av religionsfeltet og vår kommunikasjon om religion. De viser også et bredt spekter av ulike interaksjonsflater mellom religion og media.

I lys av bokas mål om å undersøke hvordan «various media influence public engagement with contested issues about religion» (s. 3) kunne man ønske seg en større tematisk bredde når det gjelder hvilke religiøse uttrykk som studeres, og hvilke medier som blir analysert. Så å si alle bidragene som baserer seg på kvalitativ forskning handler om enten islam eller kristendom. Gitt at dette er religionene med flest følgere i Skandinavia, og at bokas undertema er «konflikt», er det naturlig at disse religionene vies mye plass. Men boka kunne med fordel inneholdt analyser av hvordan andre religiøse retninger preges av media. Ikke minst ville dette kunne gi empirisk materiale til et bredere komparativt fokus. Det samme gjelder til dels utvalget av media, som er konsentrert rundt «Public Service Media» (kringkastingsmedia, som oftest tidligere statskanaler) og Facebook-sider. Populærkulturelle fremstillinger og kommersielle underholdningsmedier er i liten grad belyst i denne antologien. Dette gjør ikke de enkelte bidragene mindre gode eller verdifulle, men utviklingen av «Medialisering 2.0» (jfr. Birgit Meyers artikkel, s. 335), som fokuserer på kompleksiteten i forholdet mellom religion og media, må nødvendigvis utforske et større empirisk spenn.

Bokas tredje og avsluttende del setter det empiriske materialet inn i en større, teoretisk ramme. Her analyserer skandinaviske forskere og forskere fra andre land de skandinaviske casestudiene i forhold til utviklingen globalt. Forfatterne reflekterer også over hvordan det skandinaviske eksempelet kan bidra i utviklingen av teorien på feltet. Dette er en verdifull kontekstualisering. Det overordnede perspektivet som anlegges her, er med på å synliggjøre styrken og det teoretiske potensialet i de forutgående enkeltbidragene. Det bidrar også til å synliggjøre noen mangler, og til å posisjonere bidragene i forhold til medialiseringsteori generelt.

Som helhet utgjør *Contesting Religion: The Media Dynamics of Religious Conflict in Scandinavia* et viktig bidrag til forskningen på forholdet mellom religion og media. Antologien er nødvendig lesning

for alle som er interessert i hvilken rolle media spiller i religiøs konflikt i Skandinavia i dag. De enkelte artiklene er i seg selv originale og vel-skrevne forskningsbidrag, og kan fint leses enkeltvis av de som har en særlig interesse for blant annet religionsstatistikk (kap. 1-3), islam og integrering (kap. 7, 8, 11, 12), religionsdidaktikk (kap. 13-15) og medialiseringsteori (kap. 4, 5, 16-18). Gjennom bidrag som eksplisitt tar for seg medialiseringsteori i et mer overordnet perspektiv, bidrar *Contesting Religion* også til å stake ut kursen for den videre forskningen på forholdet mellom religion og media.